

Til:

Rovviltnemnda i region 5 v/
Statsforvalteren i Innlandet
sfinpost@statsforvalteren.no

Fra:

NOAH – for dyrs rettigheter
Dronningens gate 13
0152 Oslo
register@dyrsrettigheter.no

Sak: 13/25

Dato: 07.07.2025

Klage på vedtak om økt kvote for betinget skadefelling av brunbjørn i region 5/Hedmark i 2025-2026

NOAH – for dyrs rettigheter påklager vedtak om økt kvote for betinget skadefelling av brunbjørn i region 5/Hedmark i 2025-2026. Rovviltnemnda i region 5 har vedtatt å øke kvoten for betinget skadefelling med 3 brunbjørner. Den totale kvoten for region 5/Hedmark er dermed totalt 9 bjørner. Kvoten gjelder i perioden fra 1.juni 2025 til og med 15.februar 2026, eller til kvoten er fylt dersom det skjer før perioden er slutt.

Innledende kommentarer

NOAH mener vedtaket er i strid med naturmangfoldlovens (nml.) § 18 når det gjelder vilkåret om å sikre overlevelse av bestanden, vilkåret om skade som i tilfelle av skadefelling må være av en viss alvorlighetsgrad, og at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte.

NOAH uttrykker stor bekymring over at det i det hele tatt tillates skadefelling av bjørn som er kategorisert som sterkt truet på norsk rødliste. Bjørn lå ved siste rødlistevurdering (2021) på grensen mellom kritisk og sterkt truet. Det nasjonale bestandsmålet er ikke nådd. Den tilgrensende bestanden i Sverige er også i nedgang, og den svenske bestanden er kategorisert som nær truet (NT). Dette medfører at det ikke under noen omstendigheter kan tillates ytterligere skadefelling av bjørn. Det er alvorlig at rovviltnemnda tillater ytterligere skyting av sterkt truede dyr i naturkrisen.

NOAHs vurdering

1. Vilkåret om bestandens overlevelse er ikke oppfylt

Bjørn er sterkt truet i Norge, og lå ved siste rødlistevurdering (2015) på grensen mellom sterkt og kritisk truet. Bestandsmålet på 13 ynglinger av bjørn er aldri blitt oppnådd og bestanden ligger godt under dette bestandsmålet i dag. Ifølge Rovdata ble det identifisert 191 brunbjørner i Norge

i 2024. Bestandsstatus for 2024 er beregnet til 11,4 kull, altså fortsatt godt under det nasjonale bestandsmålet på 13 årlige ynglinger. Dette medfører at det ikke under noen omstendigheter bør tillates ytterligere skadefelling av bjørn.

Det er klart at skadefelling av bjørn vil kunne påvirke bjørnebestanden og rødlistekategorien. På bakgrunn av dette er det svært urovekkende at rovviltnemnda har fattet et vedtak om ytterligere utvidelse av kvote for betinget skadefelling av bjørn i region 5.

NOAH gjør oppmerksom på at felling av hannbjørner medfører økt forekomst av ungedrap (infanticid) året etter. Dette er ikke vurdert opp mot eventuelle konsekvenser for bestanden ved utvidelse av kvoten. I denne forbindelse vil NOAH trekke oppmerksomhet til resultater av en studie publisert i 2001 av *International Association for Bear Research and Management* som tyder på og anbefaler følgende (s. 77-78): «*Our results suggest that the death of about 20% of the adult males in a local area significantly reduced cub survival. We do not recommend that adult males not be harvested, but we recommend that the potential consequences be considered when modeling the effects of hunting on bear populations and when considering the problem adult males in control actions in threatened and endangered populations. (...) Until this question is adequately resolved, managers should act conservatively and assume a population consequence of harvesting adult male bears.*»¹. Flere studier bekrefter dette. I slike områder med stor utskifting av hanner, er det risiko for økt ungedrap.² Dette kan påvirke reproduksjonen negativt.

Skadefelling vil kunne bidra til å redusere bestandens overlevelse. I en liten og presset bestand slik som bjørnebestanden i Norge, vil ethvert uttak kunne ha store konsekvenser for arten som helhet. Som sterkt truet art på den norske rødlista, skal bjørn både etter Bernkonvensjonen og naturmangfoldloven ivaretas og sikres levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder.

Dersom rovviltnemnda legger opp til at næringsinteresser prioriteres over bevaringsinteresser uttrykt i § 5 i nml., og at forvaltningsmålet dermed nås på en annen måte eller i et annet tempo, ville man forvente at det presiseres i vedtaket hvordan og i hvilken tidsramme dette målet planlegges å bli oppnådd. Dette har ikke blitt gjort som medfører at vilkåret om bestandens overlevelse ikke er oppfylt.

NOAH vil også understreke at forpliktelsen i nml. § 5 innebærer å ta aktive tiltak for å forbedre bevaringsstatusen, slik at bjørn ikke lenger ville være sterkt truet i Norge. Norge har også denne forpliktelsen overfor det internasjonale samfunnet, på grunnlag av Bernkonvensjonens artikkel 2. I tillegg setter Bernkonvensjonens artikkel 7 krav om at enhver utnytting av vill fauna

¹ Jon E. Swenson, Finn Sandegren, Sven Brunberg, Peter Segerström and Peter Segerström, „Factors Associated with Loss of Brown Bear Cubs in Sweden”, *Ursus*, Vol. 12 (2001), s. 69-80.

² Leclerc, M., Frank, S.C., Zedrosser, A., Swenson, J.E. & Pelletier, F. 2017. Hunting promotes spatial reorganization and sexually selected infanticide. *Scientific Reports* 7: 45222.

som er gitt i Vedlegg III skal reguleres for å holde bestanden utenfor fare, under hensyntaken til kravene i artikkel 2.

Føre-var-prinsippet:

NOAH kan ikke forstå rovviltnemndas konklusjon om at føre-var-prinsippet ikke kommer til anvendelse i denne saken. Det finnes ikke noen forvaltningsplan om langsiktig overlevelse av bjørnebestanden i Norge. I lys av de relaterte usikkerhetene med hensyn til hvordan levedyktigheten av bestanden skal sikres på lang sikt, er kravet til kunnskapsgrunnlaget henholdsvis større (jf. § 8 nml.) enn det ville være hvis det var en slik plan vedtatt. Derfor har rovviltnemnda også en større plikt til å vise hvordan den langsiktige overlevelsen sikres ved andre tiltak.

NOAH mener at rovviltnemnda ikke har synliggjort noen tiltak som skal sikre at fellingen ikke medfører fare for overlevelse og levedyktighet av bjørn i Norge. NOAH stiller seg svært kritisk til den tynne, utilstrekkelige vurderingen som dette vedtaket bygger på. Det foreligger ingen vurdering av konsekvenser av kontinuerlige skadefellingstillatelser på bjørn. Det finnes heller ingen vurdering av hvordan skyting av flere bjørn vil påvirke økosystemet som helhet eller hva som skjer når økosystemet mangler eller har svært få av bjørn som er en viktig nøkkelart i norsk natur.

Uten dokumentasjon eller bevis for disse påstandene konkluderer rovviltnemnda at skadefelling ikke truer bestandens overlevelse. Disse konklusjonene synes snarere å være ønsketenkning og spekulasjon om utviklingen til bestanden. Dette oppfyller ikke kravet i § 8 i nml. om kunnskapsgrunnlaget til offentlige beslutninger.

Siden det foreligger en risiko for alvorlig og irreversibel skade på naturmangfoldet, bør føre-var-prinsippet komme til anvendelse i denne saken.

NOAH mener at rovviltnemnda i dette tilfellet ikke har sikret at fellingen ikke medfører fare for langsiktig overlevelse og levedyktighet av bjørnebestanden i Norge.

2. Skadeomfanget er ikke av en slik størrelse som gir grunnlag til utvidelse av kvoten

Selv om rovviltnemnda skriver i saksframlegget at skadefelling ikke er et virkemiddel for å regulere en bestand, så tyder alt i vedtaket på at rovviltnemndas motivasjon er å få skutt så mange bjørner som mulig, uavhengig av skadeomfang og skadepotensialet.

Ifølge informasjonen i saksframlegget har det vært en betydelig reduksjon i antall sau tapt til bjørn i regionen. I 2025 er det dokumentert 37 sauer tatt av bjørn. NOAH mener dette ikke er av et slikt omfang eller alvorlighetsgrad som gir grunnlag for å utvide kvoten. Tatt i betraktning at det nasjonale bestandsmålet for bjørn ikke er nådd og at bestanden er sterkt truet, bør terskelen for å utvide kvoten for betinget skadefelling være svært høy. NOAH mener at skadeomfanget

dokumentert i vedtaket er for lavt til å tillate utvidelse av kvoten. NOAH mener at rovviltnemnda bør benytte seg av ikke-letale forebyggende tiltak videre i beitesesongen for å hindre tap av flere beitedyr.

Ifølge kommentarene til § 8 i rovviltforskriften er skadefelling et virkemiddel for å avhjelpe akutte skadesituasjoner som kan oppstå. I Melding til Stortinget (2015-2016) «Ulv i norsk natur. Bestandsmål for ulv og ulvesone» (Meld.St.21) er det presisert hvordan dette prinsippet kan ha direkte betydning for anvendelsen av § 18 første ledd bokstav b i henhold til den faktiske skadesituasjonen eller skadepotensialet i området: *«I de områdene som er prioritert for beitedyr er det lav terskel for å ta ut rovdyr som kan gjøre skade. I områdene som er prioritert for rovdyr skal landbruket tilpasses rovdynenes tilstedeværelse gjennom forebyggende tiltak og omstilling fra sauehold til andre typer landbruk, som for eksempel melkeproduksjon. I slike områder er terskelen for å ta ut rovdyr som gjør eller kan gjøre skade høy»*. Det er ikke gitt noen ytterligere forklaringer i lovverket om hva som utgjør en lav terskel for felling. I denne forbindelse vil NOAH vise til uttalelsen av Lovavdelingen til Justis- og Beredskapsdepartementet om lisensfelling av ulv fra 15. desember 2016 som gir veiledning til hvordan man må fortolke begrepet «skade» i nml § 18 første ledd bokstav b: *«Sett i lys av at det ikke er alminnelig adgang til uttak av vilt og lakse- og innlandsfisk, jf. § 15 første ledd, lovens formål som beskrevet i § 1 og kravet i § 18 andre ledd om at det ikke må foreligge tilfredsstillende alternative måter å avverge skaden på, må det etter vår mening legges til grunn at loven oppstiller et visst minstekrav til skadens alvorlighetsgrad og omfang, før uttak kan skje. Ikke enhver skade på de verdier som er nevnt i § 18 første ledd bokstav b, kan anses for å åpne for lisensfelling»*. NOAH vil påpeke at vurderingen av hva som utgjør dette minstekravet og om det er oppfylt i den aktuelle saken må gjennomføres med tanke på situasjonen i sin helhet.

Etter NOAHs mening bør minst følgende hensyn tas:

- Det totale antallet sau/lam som skal settes ut på beite i de beiteprioriterte områdene, og eventuelt andelen sau tatt av bjørner.
- Omfanget av tap som forårsakes av bjørn i forhold til de andre årsakene til tap (såkalt «normaltap») og hvilke tiltak som har vært iverksatt for å få normaltapet ned.
- Trender i forekomsten av tap og vurderinger om sannsynligheten for angrep fra bjørn som finnes i regionen i fremtiden.
- Hvor mange bønder kan bli påvirket av tap, og hva er det eventuelle omfanget av skade påført disse bøndene.
- Økologiske behov og andre fordeler / interesser ved å tåle tilstedeværelsen av bjørn i området.
- Avveining av de sistnevnte behovene og interessene mot interessene til beitenæring.
- Tilstedeværelse av andre mulige tiltak for å forebygge tap og mulighet til å få de tapte dyrene erstattet.

Det er også viktig å ta hensyn til oppførselen av binner som forsørger for sine unger. Nå er det tilstrekkelig forskning for å bekrefte at i løpet av denne tiden av året forsøker binner å unngå områder der hanner forekommer, for å redusere risikoen for ungedrap. Fra dette perspektivet kan

vandring av hannbjørn lenger bort fra områder som er satt for ynglende bjørn ha visse bevaringsfordeler og bidra til å oppnå bestandsmålet for bjørn. Det biologiske aspektet må tas i betraktning når man vurderer «skadepotensialet». Det er ingen vurdering av de andre eventuelle måter bjørnen kan oppføre seg på, og hva som er de avgjørende faktorene for det i vedtaket.

Vedtaket unnlater å gjennomføre en konkret vurdering av skaderisikoen og å vise – utover generelle uttalelser – hva som er omfanget, alvorlighetsgraden eller sannsynligheten av eventuelle tap. NOAH kan ikke se at skadeomfanget er av en slik størrelse som gir grunnlag til utvidelse av kvoten. Dette betyr at et av hovedvilkårene for å tillate felling ikke er vist å være oppfylt, jf. nml § 18 første ledd bokstav b og Bern-konvensjonens artikkel 9.

3. Andre tilfredsstillende løsninger enn felling har ikke vært vurdert eller forsøkt

Ifølge nml § 18 kan uttak av vilt bare gjøres hvis formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte. Prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning kan ikke tolkes på en måte som utgjør kravene fastsatt i nml § 18 faktisk ugyldige i de prioriterte beiteområdene.

NOAH mener at vilkåret om å finne andre tilfredsstillende løsninger ikke er oppfylt i denne saken. Som vist ovenfor, bør lav terskel for felling ikke føre til nulltoleranse for rovdyr utenfor sonen som er avsatt til rovdyr. Dette betyr at en annen tilfredsstillende løsning ikke bør forventes å forebygge skade med 100 %. Rovviltnemnda har likevel ikke vurdert andre eventuelle alternativer til felling og deres potensial for å forebygge skade effektivt.

Ifølge vedtaket og saksframlegget har ikke rovviltnemnda forsøkt andre forebyggende eller skadereduserende tiltak, og NOAH kan ikke se hvordan dette da oppfyller kravet i naturmangfoldloven og Bernkonvensjonen. Rovviltnemnda avviser i denne saken bruk av forebyggende tiltak med en generell begrunnelse om at det er lite aktuelt å iverksette tiltak fordi det er inngripende og legger begrensninger på beitebruken. Avsnittet om «Vurdering av vilkåret om at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte» inneholder samme vurdering som både rovviltnemnda og sekretariatet har gjort i andre vedtak om skadefelling av rovdyr, og fremstår som en ferdig produsert tekst som kun tar for seg generelle betraktninger om forebyggende tiltak, og er ingen reell vurdering av denne konkrete saken. NOAH mener at dette ikke er en tilstrekkelig vurdering fra rovviltnemndas side, og at det i denne saken kunne vært utprøvd en rekke andre tiltak før man gikk til skrittet å innvilge noe så inngripende som ytterligere tillatelser til skadefelling.

Det finnes i dag svært mange effektive og mer dyrevennlige metoder å benytte som forebyggende metoder for å hindre rovdyr i å ta beitedyr enn å ty til løsninger som skadefelling. I stedet for å velge en metode som fører til lidelse og død for dyr, bør rovviltnemnda heller oppmuntre til å bruke flere forebyggende metoder for å minimere tap av sau. Det foreligger stadig økende kunnskap om nye og effektive tiltak man kan benytte seg av for å forebygge tap, blant annet skremmetiltak (apparater som utløser lyd og lys, flaggliner), sanking av dyr til innmarksbeiter eller andre områder uten rovdyr (beredskapsarealer), flytting av rovdyr, utvidet

tilsyn om natten (siden det er da flest tap av sau forekommer), bruk av gjeter og vokterhund. Ingen av disse tiltakene er vurdert eller forsøkt i dette tilfellet. Det er heller ikke dokumentert i vedtaket hvordan, og i hvilken grad, slike tiltak «legger begrensninger på beitebruken».

NOAH mener at vedtaket unnlater å oppfylle kravet om reell vurdering av andre løsninger uttalt i p. 7 i vedlegg til «Revised Resolution No. 2 (1993) on the scope of Articles 8 and 9 of the Bern Convention»: *«The competent national authority should choose, among possible alternatives, the most appropriate one that will have the least adverse effects on the species while solving the problem. The reasoning of the choice should be objective and verifiable».*

Rovviltnemnda har ikke gitt noen objektiv eller verifiserbar begrunnelse for hvorfor felling er den eneste løsningen i denne saken, slik Bernkonvensjonen krever. Sekretariatet viser til soneinndelingen og at dette senker terskelen for felling i beiteprioriterte områder. Dette endrer imidlertid ikke vilkåret i naturmangfoldloven og Bernkonvensjonen om at andre tiltak må være forsøkt før man gir tillatelse til skyting av sterkt truet bjørn.

Uttaket er uegnet til å stanse eller vesentlig begrense skadesituasjonen

NOAH er kritisk til at rovviltnemnda og Statsforvalteren gir tillatelse til skadefelling i samme områder hver beitesesong. Dette beviser at skadefelling ikke er egnet til å stanse skadesituasjonen. En tillatelse til skadefelling skal i alle tilfeller være siste løsning, og ikke anses som et gjentakende tiltak som kan fortsette i årevis. Når samme beitelag år etter år får innvilget søknad om skadefelling på de samme områdene kan ikke avlivingen av rovdyr anses å være egnet til å stanse skadesituasjonen, og rovviltnemnda må finne andre løsninger på utfordringen.

Ved å ikke iverksette forebyggende tiltak som hindrer bjørn adgang til husdyr, vil nye bjørn stadig komme til, uten at problemet stanses. Vi trenger økt toleranse for ville dyr, spesielt rovdyr, og vil man beskytte husdyr finnes det en rekke tiltak som har bevist større effekt enn å ta livet av rovdyr.

Rovviltnemnda har ikke gitt noen objektiv eller verifiserbar begrunnelse for hvorfor felling er den eneste tilfredsstillende løsningen i saken. NOAH mener at det finnes andre tilfredsstillende løsninger som ikke har blitt vurdert eller tilstrekkelig forsøkt. Derfor kan NOAH ikke se at et av hovedvilkårene for felling er oppfylt, jf. nml. § 18 andre ledd og Bernkonvensjonens artikkel 9.

Konklusjon

NOAH – for dyrs rettigheter konkluderer med at vedtaket utgjør uforsvarlig forvaltning av bjørn, og strider med nasjonal og internasjonal lov – §§ 5, 8, 9 og 18 andre ledd i nml., Grunnlovens § 112 og artikkel 2 og 9 i Bernkonvensjonen. I tillegg strider vedtaket med mål 4 i den nye naturavtalen (Kunming-Montreal rammeverket) som ble vedtatt i desember 2022.

Vi ber Klima- og miljødepartementet om at vedtaket omgjøres slik at det ikke tillates utvidet kvote for betinget skadefelling av bjørn i denne saken fordi vilkårene for å tillate skadefelling ikke er oppfylt.

Med vennlig hilsen
NOAH – for dyrs rettigheter v/
Henriette Løkken Diesen (biolog)